

Byla C-99/24 [Chmieka]ⁱ

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. vasario 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 31 d.

Ieškovė:

G.M.K.-Z.B.M.

Atsakovė:

S. O.

Bylos Nr. <...>

NUTARTIS

2024 m. sausio 31 d.

***Sąd Rejonowy w Koszalinie* (Košalino apylinkės teismas) I civilinių bylų skyrius, teismo sudėtis: <...>**

Košalime vykusiame uždaramame teismo posėdyje išnagrinėjęs

ieškinį, kurį G.M.K.-Z.B.M., kurios buveinė yra Košalime, pareiškė

prieš S. O.

dėl skolos priteisimo,

nutaria:

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

- 1) pagal <...> straipsnį sustabdyti bylos nagrinėjimą,
- 2) kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, kaip nurodyta šios nutarties priede, kuris yra neatskiriama šios nutarties dalis.

(Teisėjas <...>)

PRAŠYMAS PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Lenkija),

sudėtis: <...>

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nagrinėjamos bylos numeris <...>

Pagrindinės bylos šalys ir jų atstovai:

Ieškovė: G.M.K.-Z.B.M., kurios buveinė yra Košaline, atstovaujama advokato <...>

Atsakovė: S. O., atstovaujama advokato <...> ir advokato <...>

Prejudiciniai klausimai:

1. Ar 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 66 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad „pradėtas teismo procesas“ reiškia situaciją, kai ieškovas yra pareiškęs ieškinį civilinėje byloje arba atsakovas yra pateikęs prašymą grąžinti bylą nagrinėti iš naujo priėmus šioje byloje galutinį sprendimą?

Priklausomai nuo atsakymo į pirmiau pateiktą klausimą:

2. Ar 2000 gruodžio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo II skyriaus nuostatos

arba 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo II skyriaus nuostatos

turi būti aiškinamos taip, kad asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra vienos valstybės narės teritorijoje, gali būti iškelta byla kitos valstybės narės teismuose dėl skolos už naudojimąsi toje kitoje valstybėje narėje esančiu nekilnojamuoju turtu nesudarius sutarties priteisimo?

Ginčo pagrindinėje byloje dalykas ir svarbios faktinės aplinkybės

- 1 G.M.K. 2013 m. kovo 15 d. *Sąd Rejonowy w Koszalinie* pareiškė ieškinį prieš T., S., M. ir Sz. O. dėl skolos už naudojimąsi savivaldybės patalpomis, esančiomis Košalini (Lenkijos Respublika), pasibaigus nuomos sutarčiai priteisimo. Ieškovė nurodė visų atsakovų nuolatinės gyvenamosios vietos adresą Lenkijoje. Byloje buvo išduotas mokėjimo įsakymas, jį vienas iš atsakovų visų kitų atsakovų vardu atsiėmė adresu Lenkijoje. Mokėjimo įsakymas nebuvo apskūstas ir buvo pripažintas galiojančiu ir vykdytinu.
- 2 2023 m. liepos 7 d. teismui adresuotu raštu S. O. sėkmingai pateikė prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo, paprašė grąžinti bylą nagrinėti iš naujo ir atmesti jai pareikštą 2013 m. kovo 15 d. ieškinį. Atsakovė teigė, kad Lenkijos teismas neturi jurisdikcijos, nes jos nuolatinė gyvenamoji vieta nuo 2007 m. yra tik Nyderlanduose ir ji niekada nebuvo sudariusi minėtų patalpų nuomos sutarties su savivaldybe.
- 3 Ieškovė G.M.K. teigia, kad atsakovus sieja labai glaudus teisinis ryšys, ir todėl prašo bylą dėl skolos priteisimo nagrinėti kartu. Visi atsakovai yra susiję giminystės ryšiais ir gyveno kartu ieškovės patalpose. Šių patalpų nuomos sutartį 1994 m. sudarė tik T. O. (kitų atsakovų motina). Nuomos sutartis su T. O. buvo nutraukta, o 2007 m. buvo nuspręsta iškeldinti visus atsakovus iš tų patalpų.

Nacionalinė teisė

- 4 *Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego* (2001 m. birželio 21 d. Įstatymas dėl nuomininkų teisių apsaugos, savivaldybės gyvenamojo fondo ir Civilinio kodekso pakeitimų; toliau – Įstatymas dėl nuomininkų teisių apsaugos) 18 straipsnio 1 dalis:

„Asmenys, užimantys patalpas be teisinio pagrindo, privalo kas mėnesį mokėti kompensaciją iki patalpų atlaisvinimo dienos.“

- 5 *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilinio proceso kodeksas) 505 straipsnis:

„1. Atsakovas gali pateikti prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo.

2. Mokėjimo įsakymas netenka galios ta dalimi, dėl kurios pareikštas prieštaravimas. Jeigu tik vienas iš atsakovų pareiškia prieštaravimą dėl to paties

reikalavimo ir vienas ar keli reikalavimai patenkinami, mokėjimo įsakymas netenka galios tik jų atžvilgiu.“

Sjungos teisė

- 6 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo:

66 straipsnio 1 dalis. Šis reglamentas taikomas tik pradėtam teismo procesui, autentiškiems dokumentams, kurie oficialiai sudaromi arba įregistruojami, ir teisminėms taikos sutartims, kurios patvirtinamos arba sudaromos 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau.

5 straipsnio 1 dalis. Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiami tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.

7 straipsnis. Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas: <...>

- 2) *bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlus įvykis, teismuose <...>*

8 straipsnis. Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys taip pat gali būti pareikštas:

1. *kai minėtas asmuo yra vienas iš atsakovų – vieno iš atsakovų nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos teismuose, jeigu reikalavimai yra taip glaudžiai susiję, kad yra tikslinga juos nagrinėti ir spręsti kartu, siekiant išvengti teismo sprendimų nesuderinamumo rizikos, atsirandančios dėl atskirai vykstančių procesų <...>*

24 straipsnis. Toliau išvardyti valstybės narės teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į ginčo šalių nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą:

1. *nagrinėti ieškinius, kurių dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, – turto buvimo vietos valstybės narės teismai.*

- 7 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo:

3 straipsnio 1 dalis. Valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims bylos gali būti keliamos kitos valstybės narės teismuose tik pagal šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.

5 straipsnis. Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl: <...>

- 3) *civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietas, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti[, teisme] <...>*

6 straipsnis. *Valstybėje narėje gyvenančiam asmeniui byla taip pat gali būti iškelta:*

- 1) *kai minėtas asmuo yra vienas iš atsakovų, teismuose pagal bet kurio iš jų nuolatinę gyvenamąją vietą, jeigu reikalavimai yra taip glaudžiai susiję, kad yra tikslinga juos nagrinėti ir spręsti visus iš karto, siekiant išvengti atskirų teismo procesų metu priimtų sprendimų nesuderinamumo <...>*

22 straipsnis. *Toliau išvardyti teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą:*

- 1) *teismo procesuose, kurių objektas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, valstybės narės, kurioje yra turtas, teismuose.*

Būtinybė išaiškinti Sąjungos teisės nuostatas

- 8 Šioje teismo proceso stadijoje *Sąd Rejonowy w Koszalinie* turi išspręsti atsakovės S. O. prieštaravimą dėl Lenkijos teismo jurisdikcijos nebuvimo. Ieškovė teigia, kad Lenkijos teismas turi tokią jurisdikciją ir kad teisingas teisės aktų aiškinimas šiuo atžvilgiu yra labai svarbus daugeliui bylų, susijusių su savivaldybės gyventojų būsto poreikių tenkinimu. Jei prieštaravimas bus pripažintas pagrįstu, teismas atmes 2013 m. kovo 15 d. savivaldybės ieškinį ir atsiras teisinis pagrindas nutraukti išieškojimą iš atsakovės.
- 9 Ginčo dalykas yra reikalavimas priteisti iš atsakovės S. O. skolą už naudojimąsi Košaline (Lenkijos Respublika) esančiomis savivaldybės patalpomis nagrinėjamu 2011–2012 m. laikotarpiu. Tuo metu atsakovė neturėjo jokių teisių į tas patalpas. Anksčiau, vaikystėje, atsakovė tose patalpose gyveno kartu su savo motina, kuri buvo sudariusi patalpų nuomos sutartį. Savivaldybei nutraukus nuomos sutartį, Lenkijos teismas įpareigojo ją iškeldinti visą atsakovės šeimą. Savivaldybė teigia, kad šeima neatlaisvino patalpų nepaisant nurodymo išsikraustyti. Kita vertus, atsakovė S. O. nurodo, kad 2007 m. ji persikėlė nuolat gyventi į Nyderlandus. Nagrinėjant bylą nustatyta, kad atsakovės S. O. nuolatinė gyvenamoji vieta ieškovės ieškinio pareiškimo metu – 2013 m. kovo 15 d., ir atsakovės prieštaravimo pareiškimo metu – 2023 m. liepos 7 d., buvo Nyderlanduose.
- 10 Byla dėl skolos už naudojimąsi svetimu turtu priteisimo yra civilinė byla ir patenka į šių reglamentų taikymo sritį:
- 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo;

– 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo.

11 Ginčas pirmiausia kyla dėl to, kuris iš šių reglamentų yra taikytinas šioje byloje laiko atžvilgiu. Pagal Reglamento Nr. 1215/2012 66 straipsnio 1 dalį „[š]is reglamentas taikomas tik pradėtam teismo procesui <...> 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau.“

12 Kyla abejonių, ar sąvoka „pradėtas teismo procesas“ turi būti siejama su data, kai G. K. pareiškė ieškinį atsakovei dėl skolos priteisimo (2013 m. kovo 15 d.) ar kai atsakovė pateikė prieštaravimą (2023 m. liepos 7 d.) kartu su prašymu grąžinti bylą nagrinėti iš naujo.

13 Vėliau, priklausomai nuo atsakymo į pirmąjį klausimą, kuriuo teiraujamas, kuris reglamentas taikomas byloje, reikia išanalizuoti to reglamento nuostatas dėl jurisdikcijos. Šiuo atžvilgiu abiejų reglamentų nuostatos yra identiškos.

Norint nustatyti jurisdikcijos taisykles byloje, reikia išnagrinėti toliau nurodytas nuostatas.

14 Pirma, išanalizuoti Reglamento Nr. 1215/2[0]12 7 straipsnio 2 dalį (atitinkamai Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 dalį). Būtina apsvarstyti, ar gyvenimas svetimose patalpose be teisinio pagrindo, pasibaigus nuomos sutarčiai, suteikiančiai teisę naudotis tomis patalpomis, yra deliktas arba kvazideliktas.

Pagal Lenkijos teisę, remiantis Įstatymu dėl nuomininkų teisių apsaugos, gyvenimas svetimose patalpose be teisinio pagrindo nelaikomas deliktu. 2007 m. gruodžio 7 d. nutarime byloje III CZP 121/07 *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) nurodė: „Padarytos išvados neleidžia atsakomybės, nurodytos Įstatymo dėl nuomininkų teisių apsaugos 18 straipsnio 1–3 dalyse, laikyti deliktu. Tai, kad į šias nuostatas neįtraukta kaltė, kaip atsakomybės sąlyga, neleidžia faktų, kuriuos apima jų hipotezės, kvalifikuoti kaip deliktų, kaip tai suprantama pagal Civilinio kodekso 415 straipsnį, taip pat jiems negalima taikyti kitų Civilinio kodekso nuostatų dėl deliktų. Be to, nėra jokio pagrindo manyti, kad šios nuostatos pačios savaime apibrėžia konkrečios rūšies deliktą <...>“.

Kita vertus, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2021 m. kovo 25 d. Sprendime byloje C-307/19 yra nusprendęs, kad į „bylų dėl delikto arba kvazidelikto“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą, patenka bet koks reikalavimas, kuriuo siekiama nustatyti atsakovo atsakomybę ir kuris nėra priskirtinas prie „bylų, kylančių iš sutarčių“, kaip jos suprantamos pagal šio reglamento 7 straipsnio 1 punkto a papunktį, t. y. jis nėra grindžiamas vieno asmens laisvai prisiimta teisine prievole kitam asmeniui (83 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

15 Antra, reikia išanalizuoti Reglamento Nr. 1215/2[0]12 8 straipsnio 1 dalį (atitinkamai Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 1 dalį). Būtina išnagrinėti, ar

reikia bylą dėl tokios skolos priteisimo nagrinėti ir spręsti kartu visų šeimos narių, anksčiau kartu gyvenusių patalpose, atžvilgiu, siekiant išvengti teismo sprendimų nesuderinamumo rizikos, atsirandančios dėl atskirai vykstančių procesų. Be to, pagal Lenkijos įstatymus už mokėjimą atsako tik faktiškai patalpose gyvenantys asmenys. Jokių nuostatų, numatančių solidarią visų šeimos narių atsakomybę, nėra. Taigi dėl kiekvieno šeimos nario galima priimti skirtingus sprendimus, atsižvelgiant į tai, ar jie faktiškai gyveno tose patalpose ieškinyje nurodytu laikotarpiu. Atrodo, kad tai prieštarauja šios nuostatos, kaip jurisdikcijos pagrindo, taikymui šioje byloje.

- 16 Trečia, reikia išnagrinėti Reglamento Nr. 1215/2[0]12 24 straipsnio 1 dalį (atitinkamai Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 dalį). Būtina apsvarstyti, ar reikalavimas sumokėti skolą už naudojimąsi svetimomis patalpomis be teisinio pagrindo, pasibaigus nuomos sutarčiai, pagal kurią buvo leista naudotis tomis patalpomis, yra byla dėl „daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą“ ar dėl „nekilnojamojo turto nuomos“. Atrodo, kad toks aiškinimas turi būti atmestas atsižvelgiant į 2013 m. spalio 3 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Sprendimą byloje C-386/12.
- 17 Jeigu nė viena iš pirmiau minėtų nuostatų netaikoma, pagal Reglamento Nr. 1215/2[0]12 5 straipsnio 1 dalį (atitinkamai Reglamento Nr. 44/2001 3 straipsnio 1 dalį), Lenkijos teismai neturės jurisdikcijos nagrinėti šią bylą, o tai pateisintų 2013 m. kovo 15 d. ieškinio atmetimą.

(Teisėjas <...>)